

Møte i verdensarvrådet 3. september 2014

Møtet er lagt opp som et arbeidsmøte der hovedaktørene i verdensarvområdet presenterer sin rolleforståelse. I hovedsak er målet med møtet å forankre verdensarv arbeidet gjennom en forventnings- og ansvarsavklaring til alle parter i arbeidet med verdensarvstedet Røros bergstad og Circumferensen. Det tas utgangspunkt i den regionale planen og det lages et handlingsprogram med kostnadsoverslag på aktuelle prosjekter der alle parter er innforstått med ansvarsfordeling og roller. Programmet skal vedtas på fylkestingene i mai/juni 2015. Aktivitetene/prosjektene må gjenspeile behov med utgangspunkt i de fremragende universelle verdiene.

I løpet av møte skal det vedtas hvordan arbeidet med handlingsprogrammet for regional plan skal foregå og dette arbeidet vil uunngåelig føre til diskusjoner om organiseringen av verdensarv arbeidet. På grunn av tidsbegrensningen får vi ikke tid til presentasjoner fra alle involverte parter.

Om programmet for dagen

1. Første del av programmet for dagen legger opp til en rolleavklaring og stadfesting av ansvarsområder og ikke minst å få en oversikt over hvilke virkemidler/finansiering/ressurser partene har tilgjengelig i arbeidet med verdenskulturminnet. Vi ønsker også at den enkelte sier noe om hvilke målgrupper en retter seg mot i arbeidet.

Innledere (1 representant pr gruppe. Eksempelvis snakker Aashaug på vegne av kommunene):

Kommunene
Fylkeskommunene
Museene
Fylkesmannen
Riksantikvaren
Kulturminneforvalter Røros kommune
Verdensarvkoordinator

Etter innleggene vil innleiderne danne et panel som diskuterer spørsmålet om rollefordeling i arbeidet med handlingsprogrammet for regional plan. Fylkesmann i Hedmark, Sigbjørn Johnsen, leder debatten.

2. I del 2 planlegger vi gangen i arbeidet med handlingsprogrammet for regional plan. Ansvar fordeles, nødvendige grupper opprettes, og milepælsdatoer fastsettes.

Noen refleksjoner om det pågående verdensarv arbeidet

Arbeidet med «nye» verdensarvprosjekter avdekker til stadighet uklarheter i rolleforståelser. Mens den gamle verdensarven, Røros bergstad, etablerte prosjektorganisasjoner gjennom kommunen og Rørosmuseet, har ikke det nye verdensarvområdet en slik ansvarsavklaring og rollefordeling på plass. De eksisterende prosjektorganisasjonene har følgende særtrekk:

- De er etablert geografisk nært/midt i landskapet hvor behovene er store og hvor prosjektene gjennomføres.
- De er organisert opp mot forventede, «faste», prosjektmidler fra Riksantikvaren, og har dermed menneskelige ressurser og prosjektplaner klare for å gjennomføre tiltakene. I så måte utviskes delvis skillet mellom prosjekt og drift.

- Prosjektene eller de løpende oppgavene kan omtales som «beste praksis» (jmf norsk verdensarvpolitikk) både i organiseringa, i gjennomføringa og ikke minst i at de retter seg direkte mot verdensarvverdiene.
- Men prosjektene får ikke den oppmerksomheten som de burde få. Dette synes å skyldes at prosjektorganisasjonene er eldre enn verdensarvrådet og at en ikke har klart å skape det nødvendige eierskapet til de gående prosjektene.
- Eksempler på slike prosjektorganisasjoner er Uthusprosjektet, bygningsvernsenteret ved Rørosmuseet og Rørosmuseet selv.

Det nye verdensarvområdet har en topptung organisering med et politisk verdensarvråd, men uten formelle avtaler om hvem som gjennomfører prosjektene som verdensarvrådet ønsker seg/vedtar. I stedet ender det ofte med at nye prosjekter i det utvidede verdensarvområdet blir uten klart eierskap. Prosjekter med avklart eierskap gjennomføres gjennom etablerte organisasjoner fordi gjennomføringsressursene allerede er til stede og fordi planlegging av gjennomføring allerede er gjort.

Verdensarvrådets oppgaver

- Være pådriver for god, samordnet og enhetlig forvaltning av verdensarvverdiene.
- Bidra til samarbeid og informasjon mellom lokale, regionale og nasjonale myndigheter.
- Være en arena for diskusjon, rådgivning og avklaring av saker som har betydning for verdensarven.
- Arbeide for mobilisering av ressurser til gjennomføring av tiltak.
- Initiere prosjekter som
 - Bidrar til økt lokal verdiskaping med utgangspunkt i verdensarven.
 - Bidrar til langsiktig kunnskaps- og kapasitetsbygging for å fremme beste praksis.
 - Fremmer bevisstgjøring og formidling av verdiene i verdensarvområdet.
 - Fremmer bevisstgjøring og økt kunnskap om UNESCO og Verdensarvkonvensjonen.
- Arbeide for å ivareta og synliggjøre de samiske perspektivene i verdensarven.
- Være høringsorgan for saker som angår verdensarvstatusen.
- Utarbeide årlig handlingsplan, iverksette tiltak og følge disse opp.
- Stimulere til lokalt engasjement og frivillig arbeid.

Ingen av punktene sier noe om hvem som skal følge opp vedtak og arbeid i verdensarvrådet. Det kan synes som om det ligger en forventning til at verdensarvkoordinator skal ha det oppfølgende ansvaret, men én person kan bare dekke en brøkdel av den kompetansen som trengs i oppfølgingen av rådets beslutninger. Rådet må avklare hvordan det operasjonelle ansvaret skal fordeles. Rådet har forsøkt å få dette til, men har foreløpig ikke funnet fram til en tilfredsstillende løsning. Dette møtet er derfor starten på en prosess der en på sikt ender opp med en klar ansvarsfordeling og rolleavklaring i verdensarvarbeidet.